

International People's Tribunal (IPT65) om brott mot mänskliga rättigheter i Indonesien 1965-1966

International People's Tribunal, eller Internationella folktribunalen, var tidigare känd som Russell-tribunalen eller Russell-Sartre Tribunal. Den upprättades på initiativ av den brittiske Nobelpristagaren, matematikern och filosofen Bertrand Russel. Även Jean-Paul Sartre, den franske författaren och filosofen, var med. Tribunalen konstituerades i november 1966 under namnet International War Crime Tribunal.

Den hade två möten i Stockholm och Roskilde som behandlade Vietnamkriget. Kontinuerligt har den bland annat tagit upp situationen i Latinamerika och hållit tre möten i Rom (1974), Bryssel (1975) och Rom igen, som behandlade brotten mot mänskliga rättigheter i Brasilien och Chile.

I Lissabon hade den 1984 tagit upp Indonesiens brott mot mänskligheten sedan 1975 i Östtimor, där en tredjedel av landets befolkning på ungefär 600.000 mördades.

Den 10-13 november 2015 arrangerades i Den Haag International People's Tribunal (IPT65) angående brott mot mänskligheten i Indonesien begångna av militären under ledning av general Muhammad Suharto under statskuppen som inleddes natten mellan 30 september och 1 oktober 1965.

Militärens maktövertagande rapporterades i svenska massmedier, t.ex. hade DN den andra oktober 1965 på första sidan en artikel med rubriken "Statskupp mot statskupp – ovisshet om Sukarnos öde". Sukarno var då landets president.

Statskuppen riktades främst mot att eliminera progressiva politiska organisationer i Indonesien. De som föll offer för kuppen var främst medlemmarna av det indonesiska kommunistpartiet (PKI). Det sägs att partiet då hade 3 miljoner medlemmar utan att räkna med medlemmarna i underordnade organisationer såsom fackföreningen (SOBSI), kvinnoorganisationen (Gerwani), ungdomsorganisationen (Pemuda Rakyat) och studentorganisationen (CGMI).

Enligt politiska bedömningar lutade president Sukarno mer åt en vänsterpolitik som gav PKI växande inflytande. Indonesien hade nära relationer med kommunistländer som Kina, Sovjetunionen och östeuropeiska länder inom Warszawapakten.

Övergripenheten av militären under ledning av general Suharto var mycket blodiga. Mellan 1965 och 1966 uppskattas att minst en miljon människor mördades. Hundratusentals arresterades och sattes i olika fängelser och koncentrationsläger runtom i landet.

Den f.d. militäre befälhavaren general Try Sutrisno sade i ett arbetsmöte med parlamentsledamöter i februari 1990 att 1,8 miljoner människor arresterades (Editor, no.12/THN /IV/1 Desember 1990). Majoriteten av fångarna var medlemmar av PKI, SOBSI, Gerwani, Pemuda Rakyat, studentorganisationen CGMI och akademikerorganisationen HSI samt de som anklagades för att samarbeta eller sympatisera med kommunisterna. Fångarna spärrades in i mer än tio år utan juridiska handlingar för att bevisa deras brott.

Syftet med IPT65

Syftet med den Internationella folktribunalen 1965 (IPT65) är:

- a Att uppmana till en laglig och rättvis uppgörelse med staten vad gäller kränkningarna av de mänskliga rättigheterna 1965-1966 i Indonesien och dess effekter genom en formell domstol. IPT är inte avsedd att ersätta staten för att hålla en formell rättegång, att införa rättsliga påföljder, och att se till att kompensation och ersättning ges till offren och de överlevande.
- b Som ett medel för politiska och moraliska påtryckningar uppmuntrar IPT samhället - medborgarna, politiska partier, massorganisationer, frivilligorganisationer, offer och överlevande, världssamfundet, FN-organ och andra organisationer – att uppmana staten att utföra uppgiften att formellt skipa rättvisa, nämligen bedriva grundlig forskning, undersöka fall och vittnesmål från offer och överlevande och att lösa fallen på laglig grund.

Med tanke på den politiska ovilja Indonesiens regimer efter diktatorn Suhartos fall 1998 visat för att skipa rättvisa för offren för massakrerna och motståndet från landets militär samt det muslimska prästerskapsrådet (Majelis Ulama Indonesia) och dess underordnade organisationer är det förstas omöjligt att hålla en sådan tribunal i Indonesien. Valet av platsen för IPT65 blev Den Haag. Staden har varit en symbolisk plats för rättvisa och internationell fred och där finns institutioner såsom Internationella brottsmålsdomstolen (ICC) och ett antal specialdomstolar eller tribunaler. Tokyo Tribunal - den internationella tribunalen om sexuellt slaveri av japansk militär mot kvinnor – höll 2001 en rättegång i Den Haag.

Hittills vet man inte det exakta antalet människor som mördades. Många källor uppskattar att mellan 1965-1966 minst en miljon människor mördades.

Moraliska påtryckningar

Internationella påtryckningar från olika regeringar och organisationer hjälper fångarna som blivit "frisläppta" med den obligatoriska rapporteringen till poliskontor i områdena, där de bor. Deras identitetskort markeras med ET som betyder Ex Tapol (före detta politisk fånge).

Ex-fångarna som hade arbetat inom statsförvaltningen i många år före arresteringen fick ingen pension. Med ett ID markerat med ET är det omöjligt att få ett jobb för att försörja sig. Dessutom får före detta politiska fångar inte anställas inom den statliga förvaltningen och militären. Inte nog med detta utan regimen utfärdade också bestämmelsen "bersih lingkungan" (ren omgivning) som betyder att familjemedlemmar eller släktingar till före detta politiska fångar inte får ha arbeten inom statliga instanser, militären och polisen. Nu har det blivit lättare för ex-fångarna och deras familjer och släktingar, men ex-fångarna får inte kandidera i allmänna val.

Medlemmar i IPT65:s domarpanel

Domarna i IPT65 kommer från olika länder. Zak Ya-coob är f.d. domare i konstitutionsdomstolen i Sydafrika. De andra domarna är Sir Geoffrey Nice (Storbritannien), Helen Jarvis (Australien och Kambodja), Mireille Fanon Mendes (Frankrike), John Gittings (Storbritannien), Shadi Sadr (exil Iran) och Cees Flinterman (Nederländerna). Geoffry Nice var åklagare i fallet Slobodan Milosovic och Helen Jarvis var involverad i den internationella domstolen för Khmer Rouge i Kambodja. Indonesiens regering skickade inte någon representant till IPT65.

Från Indonesien deltog några advokater, likaså några f.d. politiska fångar för att vittna om händelser som de själva hade upplevt under fångenskapen. Ett vittne som då var en 20 år gammal flicka och katolik arresterades på grund av hon var medlem i Gerwanis dansgrupp.

Hon berättade att när hon förhöordes, tvingades hon att klä av sig och "kyssa" könsorganen på vakterna.

Slutsatser

Tribunalen kom fram till att den indonesiska regeringen är ansvarig för och har gjort sig skyldig till brott mot mänskligheten i form av en rad omänskliga handlingar. De bestod av det brutala mordet på ett okänt antal personer, fängslanden under omänskliga förhållanden av ett okänt antal människor, slaveri, till exempel i arbetsläger på Buru Island, tortyr, påtvingade försvinnanden och sexuellt våld. Juryn förklarade också att den indonesiska regeringen var ansvarig för de tusentals människor som berövades sitt medborgarskap. Detta kan mycket väl betraktas som ett brott mot mänskligheten.

Därför rekommenderade juryn i sina rapporter att den indonesiska regeringen ber offren, överlevande och deras familjer om ursäkt samt utreder brott mot mänskligheten och inleder samtal med den nationella kommissionen för våld mot kvinnor och den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter så att "sanningen hittas och straffrihet för dessa brott mot mänskligheten avslutas".

Generalmajorn och tillika försvarsministern Ryamizard Ryacudu säger att han inte bryr sig om slutsatserna (Republika 24/7/2016). Ministern för politik och säkerhet, Luhut Binar Panjaitan sade: "Säg till dem att möta mig" (Merdeka 20/7/2016). Det sägs att vice-president Jusuf Kalla har sagt att arbetet med att komma till rätta med de grova kränkningarna av de mänskliga rättigheterna, bl.a. tragedin 1965, kommer att försämra statens budget.

Med sådana politiska uttalanden av regeringsmedlemmarna kan man utan tvekan konstatera att vägen till rättvisa för offren för händelserna 1965 och andra människorättsbrott fortfarande är avlägsen.

Hendrik Amahorseja

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.